Aktuella frågor

Högsta domstolen tvingas spara[1]

Högsta domstolens organisation har under det senaste kvartsseklet skurits ner mycket kraftigt. Nedskärningarna har spritts ut över åren och verkställts genom att tjänster som blivit vakanta i samband med pensionsavgång eller liknande inte har återbesatts. Högsta domstolens förre ordförande, justitierådet Torkel Gregow protesterade kraftfullt i slutet av 1990-talet mot ett förslag om en kraftig reduktion av Högsta domstolens budget. Annars har det varit förvånansvärt svaga protester mot nedskärningarna som kommit från Högsta domstolens ledamöter och övriga anställda. Det förklaras av att det tidigare har funnits möjlighet att med hjälp av framför allt ändrade domförhetsregler men också med utnyttjande av datorer och annan modern teknik rationalisera verksamheten så att den ökande strömmen av mål har kunnat hanteras med mindre personal än tidigare. Den tiden synes nu vara förbi och det ekonomiska läget för domstolen får i dag betecknas som mycket ansträngt.

Utöver en sedan lång tid fortlöpande nedskärning av löneanslaget konfronterades Högsta domstolen år 2003 med Domstolsverket planer på en drygt 7-procentig nedskärning av anslaget för åren 2004–2006. En analys av sparkravets innebörd gav vid handen att inte mindre än tio anställda måste sägas upp, om besparingskravet skulle uppfyllas genom en reduktion av annan personal än domstolens ledamöter. Det skulle innebära att det generationsskifte som planerats med tanke på förestående pensionsavgångar skulle gå om intet. Om besparingskravet skulle mötas genom en reduktion av antalet revisionssekreterare, något som skett förut, skulle det gå ut över antalet prejudikat. I detta läge väcktes frågan om det var möjligt att vänta med att återbesätta tjänsten efter justitierådet Lars K Beckman, som skulle avgå vid utgången av år 2003, och se om det gick att klara verksamheten med bara 15 justitieråd. Om Beckmans tjänst återbesattes skulle något nytt tillfälle att pröva om verksamheten kunde drivas med ett mindre antal justitieråd inte öppnas förrän i mars 2007 då nästa justitieråd beräknas gå i pension. Det brådskade med ett ställningstagande för enligt rättegångsbalken fick antalet justitieråd inte gå ner under 16, något som skulle inträffa när Beckman avgick. Under tiden som dessa överväganden gjordes satte Domstolsverket ned sitt besparingskrav så att endast 3 procent skulle sparas, men det modifierade sparkravet innebar fortfarande enligt Högsta domstolens beräkningar att flera personer måste sägas upp, om Beckmans tjänst återbesattes.

Det är mot denna bakgrund man skall se Högsta domstolens

[1]Professor Per Henrik Lindblom har i en artikel på annan plats i detta nummer (Smygreform i Högsta domstolen, SvJT 2004 s. 11) behandlat en lagändring som innebär att det i rättegångsbalken förskrivna lägsta antalet ledamöter i HD sänks från sexton till fjorton. HD:s nuvarande ordförande, justitierådet Bo Svensson, ger här en bakgrund till lagändringen.

framställning om en snabb ändring av rättegångsbalkens regler så att det minsta antalet ledamöter i Högsta domstolen sattes ned från 16 till 14 med verkan från och med år 2004. Domstolen ville vinna tid och få möjlighet att pröva nya arbetsformer, men den band sig inte för att i fortsättningen arbeta med endast femton ledamöter. I själva verket finns det beslut i plenum på att HD inom ett halvår skall ta upp frågan om en framställning till regeringen om tillsättande av ytterligare en tjänst som justitieråd. Justitiedepartementet fick också veta att HD förbehåller sig möjligheten att återkomma i denna fråga under juni 2004.

Bo Svensson